

Kwartet ‘Historische ontwikkelingen parlementair stelsel’

Korte omschrijving

Tijdens deze werkvorm spelen leerlingen kwartet, waarbij de kaarten informatie bevatten over historische ontwikkelingen en veranderingen van ons parlementaire stelsel. Onder elk begrip staat een korte uitleg, maar enige voorkennis is wel vereist. Dit kwartetspel kan bijvoorbeeld gespeeld worden na een educatief programma bij ProDemos of een andere werkvorm over het parlementair stelsel.

Leerdoelen

Leerlingen kennen verschillende historische ontwikkelingen en veranderingen die ons parlementair stelsel heeft doorgemaakt.

Duur

30 minuten

Benodigheden

Per groepje leerlingen 1 setje van alle kaartjes.

Handleiding

1. Leid het thema in. Vertel dat ons huidige politieke stelsel er vroeger heel anders uitzag en door de tijd heen sterk is veranderd. Het stelsel is dus niet een vaststaand gegeven.

2. Vertel dat de leerlingen een spel gaan spelen om te ontdekken welke veranderingen door de tijd heen hebben plaatsgevonden.

3. Verdeel de klas in groepjes van ongeveer 4 leerlingen en leg de spelregels van kwartetten uit:

1. De kaarten worden geschud en allemaal onder de spelers verdeeld.
2. Eén speler begint, door aan een willekeurige andere speler een andere kaart te vragen van hetzelfde kwartet waarvan de speler al één of meerdere kaarten in bezit heeft (“*[Naam medeleerling]*), mag ik van jou van *Vrouwenkiesrecht* de kaart *Aletta Jacobs?*”). Als de gevraagde speler deze kaart heeft, moet hij deze geven en mag de vragende speler verder vragen. Als hij de gevraagde kaart niet heeft, mag hij op zijn beurt gaan vragen.
3. Als een speler alle 4 kaarten van een kwartet heeft, maakt hij dit bekend en legt het kwartet opzij.
4. De speler die aan het eind (als niemand meer losse kaarten heeft) de meeste kwartetten heeft, is de winnaar.

4. Bespreek het spel (en de genoemde begrippen) na. Welke begrippen kenden of snaptten de leerlingen nog niet?

Vrouwenkiesrecht

1917

Suze Groeneweg

1919

Aletta Jacobs

In 1917 kregen vrouwen passief kiesrecht. Dat betekent dat ze gekozen mogen worden, bijvoorbeeld als Tweede Kamerlid.

Vrouwenkiesrecht

1917

Suze Groeneweg

1919

Aletta Jacobs

In 1917 werd het passief vrouwenkiesrecht ingevoerd. In 1918 was Suze Groeneweg de eerste vrouw die werd gekozen als Tweede Kamerlid.

Vrouwenkiesrecht

1917

Suze Groeneweg

1919

Aletta Jacobs

In 1919 kregen vrouwen actief kiesrecht. Dat betekent dat ze mochten stemmen.

Vrouwenkiesrecht

1917

Suze Groeneweg

1919

Aletta Jacobs

Vrouwen hebben sinds 1917 passief kiesrecht en sinds 1919 actief kiesrecht. Aletta Jacobs heeft daarvoor gestreden.

Kiesgerechtigde leeftijd

25 jaar

23 jaar

21 jaar

18 jaar

Toen het algemeen kiesrecht in 1919 werd ingevoerd, moesten mannen en vrouwen minimaal 25 jaar oud zijn om te mogen stemmen.

Kiesgerechtigde leeftijd

25 jaar

23 jaar

21 jaar

18 jaar

Na de Tweede Wereldoorlog, in 1946, werd de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd van 25 jaar naar 23 jaar.

Kiesgerechtigde leeftijd

25 jaar

23 jaar

21 jaar

18 jaar

In 1963 werd de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd van 23 jaar naar 21 jaar.

Kiesgerechtigde leeftijd

25 jaar

23 jaar

21 jaar

18 jaar

Tot 1972 moest je 21 jaar of ouder zijn om te mogen stemmen. Sindsdien is het 18 jaar. Misschien wordt het ooit 16 jaar: er zijn landen waar dat al zo is.

Rol van de koning

Monarchie

Ministeriële verantwoordelijkheid

Onschendbaarheid

Informateur

Nederland is niet altijd een monarchie geweest. In 1815 kregen we de eerste 'Oranje-koning': Willem I. Kort daarvoor hadden we even een Franse koning: Lodewijk.

Rol van de koning

Monarchie

Ministeriële verantwoordelijkheid

Onschendbaarheid

Informateur

Tot 1848 was de koning erg machtig. In 1848 is de Grondwet veranderd en werden de ministers verantwoordelijk voor wat de koning doet en zegt.

Rol van de koning

Monarchie

Ministeriële verantwoordelijkheid

Onschendbaarheid

Informateur

In 1848 is de Grondwet veranderd en werd de koning onschendbaar. De ministers werden verantwoordelijk voor wat de koning doet en zegt.

Rol van de koning

Monarchie

Ministeriële verantwoordelijkheid

Onschendbaarheid

Informateur

Vroeger benoemde de koning(in) de informateurs bij het vormen van een nieuwe regering. Sinds 2012 doet de Tweede Kamer dit.

Eerste Kamer

1815

Adel

Koning

Provinciale Staten

De Eerste Kamer werd in 1815 opgericht, toen de Noordelijke Nederlanden en de Zuidelijke Nederlanden één land werden.

Eerste Kamer

1815

Adel

Koning

Provinciale Staten

Vroeger zat veel Belgische adel in de Eerste Kamer. Dat zij een plek eisten in het parlement was een belangrijke reden om de Eerste Kamer op te richten.

Eerste Kamer

1815

Adel

Koning

Provinciale Staten

Tot 1848 was het de koning die de leden van de Eerste Kamer benoemde. De Eerste Kamer werd ook wel de 'dierentuin van de koning' genoemd.

Eerste Kamer

1815

Adel

Koning

Provinciale Staten

Sinds 1848 wordt de Eerste Kamer niet meer benoemd door de koning, maar door de Provinciale Staten. Deze worden door het volk gekozen.

Grote wijzigingen grondwet

1814

1815

1848

1917

Na het verslaan van Frankrijk werd Nederland met deze grondwet een land met een machtige koning en een zwak parlement.

Grote wijzigingen grondwet

1814

1815

1848

1917

In 1815 werd, door een wijziging van de grondwet, de Eerste Kamer opgericht. Dit was vooral een wens van de Zuidelijke Nederlanden.

Grote wijzigingen grondwet

1814
1815
1848
1917

In 1848 werd de grondwet door Thorbecke ingrijpend gewijzigd. De koning verloor veel macht; de Tweede Kamer kreeg veel meer invloed.

Grote wijzigingen grondwet

1814
1815
1848
1917

In 1917 werd het algemeen mannenkiesrecht ingevoerd. Vrouwen kregen passief kiesrecht en moesten nog tot 1919 wachten op actief kiesrecht.

Tweede Kamer

Direct gekozen
Evenredige vertegenwoordiging
Mannen en vrouwen
150 leden

Vroeger werd de Tweede Kamer gekozen door de Provinciale Staten. Sinds 1848 kiest de bevolking de Tweede Kamerleden rechtsreeks.

Tweede Kamer

Direct gekozen
Evenredige vertegenwoordiging
Mannen en vrouwen
150 leden

In 1917 werd het stelsel van evenredige vertegenwoordiging ingevoerd. Voor die tijd moest je in een district de meeste stemmen krijgen om gekozen te worden.

Tweede Kamer

Direct gekozen
Evenredige vertegenwoordiging
Mannen en vrouwen
150 leden

Tot 1918 zaten er alleen mannen in de Tweede Kamer. In 1917 kregen vrouwen passief kiesrecht en in 1918 werd de eerste vrouw gekozen.

Tweede Kamer

Direct gekozen
Evenredige vertegenwoordiging
Mannen en vrouwen
150 leden

Lange tijd bestond de Tweede Kamer uit 100 leden. Dit is in 1956 verhoogd naar 150, ook omdat Nederland steeds meer inwoners kreeg.

Directe democratie

Gekozen burgemeester
Burgerinitiatief
Raadgevend referendum
Bindend referendum

Sommige partijen willen dat burgers zelf hun burgemeester kunnen kiezen. Hier is in 2002 mee geëxperimenteerd.

Directe democratie

Gekozen burgemeester
Burgerinitiatief
Raadgevend referendum
Bindend referendum

Sinds 2006 is het mogelijk om met 40.000 handtekeningen een onderwerp op de agenda van de Tweede Kamer te plaatsen.

Directe democratie

Gekozen burgemeester
Burgerinitiatief
Raadgevend referendum
Bindend referendum

Tussen 2015 en 2018 was het voor burgers mogelijk om een raadgevend referendum aan te vragen over wetten die al waren aangenomen.

Directe democratie

Gekozen burgemeester
Burgerinitiatief
Raadgevend referendum
Bindend referendum

Sommige partijen willen dat burgers met een bindend referendum plannen en wetten kunnen tegenhouden. Dit is nog nooit ingevoerd in Nederland.

Verkiezingen

Censuskiesrecht
Opkomstplicht
Pacificatie
Europees Parlement

In 1848 werd het censuskiesrecht ingevoerd: je had alleen stemrecht als je rijk genoeg was. Dit is in 1917 helemaal afgeschaft.

Verkiezingen

Censuskiesrecht
Opkomstplicht
Pacificatie
Europees Parlement

Vanaf 1917 was het verplicht om naar het stembureau te komen bij verkiezingen. In 1970 werd die plicht afgeschaft (waarna de opkomst sterk daalde).

Verkiezingen

Censuskiesrecht
Opkomstplicht
Pacificatie
Europees Parlement

Dit was een compromis: alle mannen kregen in 1917 stemrecht, en 'in ruil' daarvoor werd het bijzonder onderwijs financieel gelijkgesteld aan openbaar onderwijs.

Verkiezingen

Censuskiesrecht
Opkomstplicht
Pacificatie
Europees Parlement

Sinds 1979 stemmen we elke 5 jaar voor het Europees Parlement. Tot die tijd zaten sommige Tweede Kamerleden in dat parlement.